

Výchovné poslanie rodiny (II)

Druhá časť článku o úlohe rodičov pri pestovaní lásky vo svojich deťoch ku konaniu opravdivého dobra.

21.10.2015

Ľudská bytosť sa vyznačuje schopnosťou sebaurčenia: každý človek je obdarený slobodou „konštruovať“ si podobu toho, kým v skutočnosti je, prostredníctvom svojich vlastných slobodných rozhodnutí. Sloboda nie je len jednoduchá možnosť zvoliť si jednu

možnosť namiesto inej, ale schopnosť autonómneho nasmerovania svojho konania k opravdivému dobru. Preto ústredným momentom vo výchove detí je ich formácia k tomu, aby si uplatňovali svoju slobodu, aby naozaj chceli to čo je dobré – nie preto, že je to prikazované, ale preto, že je to tak dobré. Deti možno často účinnejšie vychovávať prostredníctvom toho, čo vidia a zažívajú doma – v atmosfére slobody, radosti, láskavosti a dôvery – než prostredníctvom toho, čo sa im hovorí. Preto výchovné pôsobenie rodičov ani tak nepozostáva v nejakom inštruovaní svojich detí, ako skôr v „naočkovaní“ detí láskou pre pravdu, ktorá je kľúčom k slobode.[1] Takto potom, s pomocou Božej milosti, vyrastajú deti s túžbou nasmerovať svoje životy k plnosti v Pravde, ktorá jediná dáva zmysel ľudskej existencii a uspokojuje aj tie najhlbšie túžby ľudského srdca.

Láska, ktorá vyžaduje

Výchova ľudskej osoby v slobode je umením, často je to neľahká úloha. Ako povedal Benedikt XVI.: „A tak prichádzame...k možno tomu najdelikátnejšiemu momentu vo výchovnom pôsobení: ako nájsť správnu rovnováhu medzi slobodou a disciplínou. Ak sa tu neuplatňujú žiadne normy správania a pravidlá, dokonca aj v tých malých, každodenných záležitostiach, charakter sa neformuje a človek nebude pripravený na to, aby mohol čeliť skúškam, ktoré sa v budúcnosti vyskytnú. Výchovné pôsobenie je však predovšetkým o strete týchto dvoch foriem slobody a úspešná výchova znamená učiť správne používanie slobody.”[2]

V snahe o vyváženie disciplíny a slobody je dôležité mať na pamäti, že kresťanská viera a morálka sú kľúčom k ľudskému šťastiu.

Kresťanský životný štýl môže byť často náročný, ale ani zďaleka nie deprimujúci, je nesmierne oslobodzujúci. Cieľom by malo byť pomôcť deťom, už od útleho veku, aby v rodine zažívali tú skutočnosť, že len úprimným darovaním sa iným osobám môžeme byť skutočne šťastní. [3] Mali by sa na svojej skúsenosti presvedčiť, že kresťan nie je nejaký „nudný pritakávač“, že kresťan nestráca svoju slobodu. Len človek, ktorý sa úplne zverí Bohu, nachádza skutočnú slobodu, veľkú, tvorivú nezmernosť slobody pre dobro.”[4]

Kresťanský život je jedinou pravou cestou ku šťastiu, pretože nás oslobodzuje od existenčného smútku života bez Boha. Ako Benedikt XVI. dôrazne naliehal na začiatku svojho pontifikátu: „Ak dovolíme Kristovi vstúpiť do nášho života, nič tým nestrácame, nič, absolútne nič z toho, čo robí život slobodným, krásnym,

veľkolepým. Nie! Len v tomto priateľskom vzťahu sa naplno otvárajú dvere života. Len v tomto priateľstve sa opravdivo zjavuje veľký potenciál ľudskej existencie. Len v tomto priateľstve zakúšame krásu a oslobodenie. A tak teda dnes, veľmi jasne a presvedčivo, na základe dlhej životnej skúsenosti, vám chcem, drahí mladí priatelia povedať: Nebojte sa Krista! Nič vám neberie, a všetko vám dáva. Keď sa mu odovzdávame, dostávame späť stonásobne viac.”[5]

Aby sa toto mohlo stať skutočnosťou v živote detí, rodičia musia vydávať jasné svedectvo radosti autentického kresťanského života. „Rodičia učia svoje deti hlavne prostredníctvom svojho konania. To, čo syn či dcéra hľadajú v otcovi či matke, nie je len isté množstvo vedomostí, poznatkov, viac či menej účinnejších rád, ale predovšetkým niečo dôležitejšie: dôkaz hodnoty a zmyslu života,

prejavujúci sa v živote konkrétneho človeka, potvrdený v rozličných situáciách a okolnostiach, ktoré sa v živote vyskytujú.”[6]

Deti potrebujú vnímať, že správanie ich rodičov nie je nejakou záťažou, ale skôr prejavom vnútornej slobody. A rodičia, bez toho, aby používali vyhrážky, poskytujúc pozitívne dôvody, musia vnútorne formovať svoje deti pre uplatňovanie ich slobody, pomáhať im pochopiť prečo to, čo sa od nich požaduje, je niečo dobré, takže si to potom naozaj zoberú za svoje. Takto sa posilňuje ich osobnosť, stávajú sa zrelšími, istými a slobodným osobami. Učia sa povzniesť sa nad prchavé módné výstrelky a dokážu ísť proti prúdu, keď je to potrebné. Skúsenosť ukazuje, že keď sú deti staršie, za nič tak neďakujú svojim rodičom, ako práve za výchovu k slobode a zodpovednosti.

Klást' si vysoké ciele

Ak ponecháme deti bez formácie, je nemožné očakávať, že sa im bude dostávať „neutrálnych“ hodnôt. Ak rodičia nebudú vychovávať svoje deti, budú tak robiť iní. V súčasnej dobe možno viac ako kedykoľvek predtým, prostredie a médiá vyvíjajú na deti silný vplyv, ktorý ani zďaleka nie je neutrálny. Okrem toho dnes existuje tendencia učiť deti hodnoty, ktoré sú akceptovateľné pre každého, tie môžu byť aj samy osebe pozitívne, ale pritom sú vo všeobecnosti dosť minimalistické. Preto rodičia musia nebojácne odovzdávať svojim deťom všetky dobré hodnoty, ktoré považujú za podstatné pre ich šťastie. Napríklad naliehaním na dôležitosť štúdiu sa deti učia, že je dobré zapájať sa do práce v škole. Láskavým naliehaním na dôležitosť čistotnosti a obliekania sa deti učia, že hygiena a vonkajší vzhľad nie sú len nejakými triviálnymi

záležitosťami. Ak však rodičia prestanú vyžadovať tieto hodnoty, vždy svojím vlastným príkladom s patričným odôvodnením (napríklad dôležitosť miernosti, vždy hovoriť pravdu, vernosť, modlitba, účasť na sviatostiach, žiť svätú čistotu, atď.), deti potom intuitívne vycítia, že tieto hodnoty patria do minulosti, keď ich už nepraktizujú ani ich rodičia, alebo sa neobťažujú brať ich vážne.

Jedným z faktorov, ktorý tu má kľúčový význam je komunikácia. Bežným pokušením je myslieť si: „Ja dnešným mladým ľuďom nerozumiem“, alebo „žijeme v takej zlej spoločnosti“, alebo „v minulosti by si to neboli mohli dovoliť“.

Argumenty z pozície autority môžu byť niekedy užitočné, ale nakoniec sa vždy ukážu ako nedostatočné. Vo výchove môže byť niekedy účinná aj odmena a trest, ale predovšetkým by sa malo hovoriť o dobre a zle jednotlivých postupov konania a aký

život tieto prístupy formujú. Takto môžu deti potom ľahšie pochopiť aj neoddeliteľné prepojenie medzi slobodou a zodpovednosťou.

Vždy je potrebné správne odôvodniť deťom to, čo sa od nich požaduje. Sv. Josemaría povedal, že „ideálny prístup rodičov je skôr v tom, by sa stali priateľmi svojich detí – aby sa im dokázali zveriť so svojimi ťažkosťami, aby počúvali problémy svojich detí, aby im dokázali pomôcť účinným a sympatickým spôsobom.“[7] Aby toto mohlo fungovať, rodičia musia so svojimi deťmi spoločne tráviť čas, rozprávať sa s nimi, počúvať každé zo svojich detí. Musia sa podujat' iniciatívne začať rozhovory o životných skutočnostiach, intimite, o kríze, ktorá prichádza počas dospievania, o chodení s priateľmi, priateľkami, a určite aj (keďže toto je tá najdôležitejšia skutočnosť ich života) o povolani, ktoré Boh určil každému

človeku. Ako napísal Benedikt XVI.: „výchova by bola ochudobnená, keby sa obmedzovala len na poskytovanie pojmov a informácii, pričom by zanedbávala kľúčovú otázku o pravde, zvlášť pravde, ktorá môže viesť náš život.”[8] Rodičia by sa nikdy nemali báť rozprávať sa so svojimi deťmi na akúkoľvek tému, alebo báť sa priznať, že aj ony urobili chyby, keď boli mladí. Ani zďaleka im to neuberie na autorite, takéto zdôverenia sa im viac umožnia vykonávať svoju výchovnú funkciu.

Ten najdôležitejší „biznis“

Výchovné poslanie rodičov je vzrušujúca úloha a veľká zodpovednosť. Rodičia „by si mali uvedomiť, že založiť si rodinu, vychovávať deti, uplatňovať kresťanský vplyv v spoločnosti, to všetko sú nadprirodzené úlohy. Účinnosť a úspech v ich živote – ich šťastie – závisia vo veľkej miere od

toho, nakoľko si dokážu uvedomovať túto špecifickú úlohu.”[9] Byť rodičmi je ich prvou úlohou. Svätý Josemaría zvykol hovoriť, že výchova detí je prvým a najlepším „biznisom“ rodičov: biznisom, ktorý im prinesie šťastie, a do ktorého Cirkev a spoločnosť vkladajú také veľké nádeje. Okrem toho, podobne ako dobrí profesionáli pociťujú ušľachtilú potrebu stále sa učiť a zlepšovať svoju prácu, aj rodičia by sa mali učiť, ako byť lepšími manželskými partnermi a rodičmi. Sv. Josemaría v tomto zmysle vyzýval k viacerým praktickým iniciatívam, ktoré pomáhajú tisícom manželských párov: kurzy na obohatenie rodinného života, chlapčenské kluby, dievčenské kluby, školy, ktorých hlavnými podporovateľmi sú rodičia, atď.

Byť dobrými rodičmi je náročná úloha. Nikdy by sme nemali zabúdať na to, koľko je potrebného k tomu

úsilia, ale s milosťou obsiahnutou vo sviatosti manželstva a s radostným a láskyplným odhodlaním manželov, všetky obete možno znášať s radostnou myslou. Výchova detí je úlohou lásky. S touto láskou sa môžu rodičia s dôverou obracať na Boha, *od ktorého má meno každé otcovstvo na nebi i na zemi*,[10] prosiac ho, aby ochraňoval rodinu a udelil svoje požehnanie deťom. „Modli sa za ne. Modlitba otca alebo matky, keď sa k Bohu modlia za svoje deti, je nesmierne mocná. Modli sa! Modli sa za ne. Vyprosuj im ochranu Preblahoslavenej Panny Márie, buď dobrým priateľom sv. Jozefa, ktorý bol vynikajúcim otcom, a maj zbožnú úctu k anjelom strážcom tvojich detí.”[11]

Poznámky:

[1] Pozri Jn 8:32.

[2] Benedikt XVI., List rímskej diecéze o naliehavej úlohe výchovy, 21. januára 2008.

[3] Pozri II. Vatikánsky koncil, Pastoračná konštitúcia *Gaudium et spes*, č. 24.

[4] Benedikt XVI, Homília, 8. decembra 2005.

[5] Benedikt XVI, Homília pri inaugurácii na Petrov stolec, 24. apríla 2005.

[6] *Ísť s Kristom*, č. 28.

[7] *Tamtiež.*, č.27.

[8] Benedikt XVI, List rímskej diecéze o naliehavej úlohe výchovy, 21. januára 2008.

[9] *Rozhovory*, č. 91.

[10] Ef 3:15.

[11]*Hogares luminosos y alegres*, str.
125.

.....

pdf | document generated
automatically from [https://
dev.opusdei.org/sk-sk/article/vychovne-
poslanie-rodiny-ii/](https://dev.opusdei.org/sk-sk/article/vychovne-poslanie-rodiny-ii/) (08.08.2025)